

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ

№ 83 (II)

2015

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
І ЗМІСТУ ОСВІТИ

ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЗБІРНИК

ВИПУСК 83

Частина 2

«Агроосвіта»
2015

Проблеми освіти: Наук.-метод. зб. / Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. – К., 2015. – Вип. 83. част. 2 – 238 с.

Для викладачів, аспірантів, науковців і керівних працівників освіти та навчальних закладів.

Редакційна колегія:

Ю.М. Коровайченко (в.о. головного редактора),
Ю.В. Ївженко (відповідальний секретар),
М.І. Жалдак, Б.Г. Кременівський, В.І. Луговий, О.І. Леута, О.І. Ляшенко,
М.Ф. Степко, В.В. Олійник, І.Ф. Прокопенко, В.О. Радченко, М.Б. Євтух,
А.С. Чайковський, Д.В. Чернілевський, Й. Польштуржискі, Н.І. Шевченко

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів.

Автори несуть повну відповідальність за опублікований матеріал.

Рекомендовано до друку вченою радою Інституту інноваційних технологій і змісту освіти.

Видання зареєстровано в Міністерстві юстиції України

Свідоцтво Серія КВ № 12814-1698Р від 01.06. 2007 р.

Збірник включено до переліку наукових видань ВАК України, в яких можуть публікуватися основні результати дисертаційних досліджень з педагогічних наук (Постанова № 1-05/2 від 26.01.2011 р.)

Адреса редакції: 03035, м. Київ, вул. Митрополита Василя Липківського, 36
тел. (044) 248-19-64

Мітрясова О.П. Порівняльний аналіз підготовки бакалаврів-екологів в Україні і Польщі (на прикладі ЧДУ імені Петра Могили і Поморської академії в Слупську).	3
Корчова Г.Л. Стан підготовки до сімейного життя у педагогічній і психологічній науці на межі XIX–XX ст.	8
Сафронова Л.Б. Діяльність позашкільних навчальних закладів як фактор набуття соціального досвіду підлітками.	11
Воронкін О.С. Перспективні напрямки розвитку інформаційно-комунікаційних технологій навчання.	15
Удалова О.Ю. Діалогічна взаємодія в процесі професійного навчання студентів.	22
Сушков О.О. Освітній web-квест як нова інтернет-технологія з організації самостійної роботи курсантів.	28
Бохонова Т.Ю., Гроза В.А., Лещинський О.Л., Тихонова В.В., Томащук О.П. Оновлення методики викладання математичних дисциплін студентам комп'ютерно орієнтованих спеціальностей.	32
Дмитренко Г.А. Еколюдиноцентризм і компетентнісний підхід до модернізації національної системи освіти.	40
Кулаєць М.М. Актуальні питання підготовки фахівців аграрного сектору в контексті програми «Голосіївська ініціатива – 2020».	48
Гайдамака О. Педагогічні умови поліхудожнього виховання молодших школярів.	53
Пащенко Т.М. Організація самостійної роботи майбутніх кваліфікованих робітників над навчальним кейсом.	56
Гуменний О. Рівень партнерського спілкування як критерій оцінювання інформаційної культури керівників навчальних закладів.	62
Касьян С.П. Результати експериментальної перевірки готовності посадових осіб до запровадження електронного документообігу у закладі післядипломної педагогічної освіти.	67
Акініна Н.Л. Модернізаційні процеси становлення педагогічних технологій.	72
Горовенко О.А. Особливості використання модально-синтаксичних конструкцій із дієсловами сумніву в англійській мові.	78
Мельник О.М. Аналіз базових термінів та понять, які використані у дослідженні з питань проектування електронних освітніх ресурсів навчального призначення.	83
Горленко В.М. Актуальні проблеми використання електронних іграшок у навчанні й вихованні дітей.	88
Погребняк В.П., Дашковська О.В., Солоденко А.К. Модернізація вищої освіти: що зроблено і що далі?	94
Костенко Т.В. Зміст та структура творчого потенціалу студентів агротехнічного коледжу.	97
Тимошко Г.М. Управління формуванням професійного здоров'я педагогів.	102
Ястребов М.М. Використання інформаційно-комунікаційних технологій для організації здоров'язбережувального навчання учнів початкових класів.	108
Барладим В.М. Соціальні мережі в неформальній освіті молоді.	113
Мудрік В.В. Сутність і зміст понять «вітчизна» і «держава».	117
Пустолякова Л.М. Опанування основних засобів фізичного виховання для розвитку загальної витривалості у студентів ВНЗ.	120
Ребрина Андрій Анатолійович. Становлення і розвиток пейнтболу як засобу професійно-прикладної фізичної підготовки учнівської та студентської молоді.	124

Ребрина Анатолій Арсенович, Якуба Олександр Сергійович. Особливості діяльності добровільних товариств України (20–30-ті роки ХХ століття) як основа становлення і розвитку професійно-прикладної фізичної культури робітника.	129
Федун Л.М. До проблеми формування професійних домагань старшокласників у процесі вивчення іноземної мови.	135
Пріт В.І. Формування у старшокласників сімейних цінностей: теоретичні та методичні аспекти.	140
Полуда В.В. Поняття «професійна компетентність» як психолого-педагогічна категорія.	145
Земліна Ю.В. Фактор розвитку туризму: підготовка висококваліфікованих кадрів.	150
Мудрик В.І. Методологічні підходи до визначення сутності і змісту патріотизму.	153
Рудницька Н.А. Інноваційні методики в процесі професійної підготовки майбутніх інженерів аграрного профілю Франції.	157
Сердюк О.П. Педагогічні умови формування культури музичного сприймання у молодших школярів.	162
Тернопільська В.І. Відповідальність особистості: підходи до розуміння.	166
Горяна Л.Г. Управління якістю здоров'язбережувальних процесів у системі післядипломної педагогічної освіти.	170
Грибова Л.В. Формування людського капіталу в процесі підвищення кваліфікації.	176
Сорочан Т.М. Інфраструктура навчального закладу в теорії та практиці управління освітою.	180
Завалевський Ю. Формування основ педагогічної майстерності вчителя.	186
Попович Л.М. Модель розвитку методичної компетентності вчителів української мови у системі науково-методичної роботи школи сільської місцевості.	189
Скрипник М. Дослідження проблем професіоналізму науково-педагогічних працівників у андрагогіці.	194
Ануфрієва О.Л. Формування професійної мобільності майбутніх менеджерів у вищій школі засобами активних форм навчання.	200
Войтко О.В. Мархай Г.М. Інтенсифікація читання у початковій школі методом проектів (Нідерланди – Україна).	206
Анотації	214

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ: ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ

Тернопільська В.І.
доктор педагогічних наук, професор
Київський університет імені Бориса Грінченка

Ключові слова: відповідальність, якість, особистість, змістова структура.

Ключевые слова: ответственность, качество, личность, смысловая структура.

Key words: responsibility, intergrating, individual, the semantic structure.

Постановка проблеми у загальному вигляді. В умовах трансформації українського суспільства здійснюються пошуки форм і сфер самореалізації сутнісних сил особистості. З огляду на це, навчально-виховні заклади мають бути зорієнтовані на розвиток у вихованців усвідомлення своїх здібностей і потреб, стійких морально-духовних цінностей, відповідальності, що дають можливість вести здорове, продуктивне та наповнене самореалізацією життя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Різні аспекти відповідальності особистості досліджували К. Абульханова-Славська, І. Бех, Л. Божович, Л. Виготський, Г. Костюк, О. Леонт'єв, К. Муздибаєв, М. Савчин, А. Маслоу, Ж. Піаже, К. Роджерс, Дж. Роттер, Л. Колберг, К. Хелкома та ін. Виховання відповідальності в учнів загальноосвітніх закладів знайшло своє відображення у педагогіці: А. Макаренко, В. Сухомлинський, Т. Веретенко, В. Горovenko, Б. Кобзар, М. Левківський, В. Савченко, М. Сметанський, Є. Старовойтов, В. Оржеховська, Н. Огреніч, Л. Терехова, В. Тернопільська та ін.

Формулювання цілей статті. Мета статті – розкрити зміст поняття «відповідальність особистості», основні структурні компоненти цього феномену.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз відповідальності у загальнонауковому розумінні ґрунтується на філософському вченні про соціальну зумовленість поведінки індивіда, її зв'язок із свободою й необхідністю як передумовою реалізації особистістю функцій суб'єкта оновлення світу. Вихідним пунктом визначення міри відповідальності у загальнофілософському аспекті в усі епохи було вирі-

шення питання про співвідношення свободи й необхідності. Передумовою відповідальності є вибір індивідом можливої поведінки. Вибір означається життєвою позицією особистості, в основі якої лежать моральні імперативи. Всі дії пов'язані з вибором і передбачають активність особистості, незалежно від того, нав'язана їй відповідальність ззовні чи взята нею добровільно.

На психологічному рівні (К. Абульханова-Славська, І. Бех, М. Боришевський, Л. Колберг, Г. Костюк, Ж. Піаже, М. Савчин, І. Роттер, В. Франкл та ін.) відповідальність розглядається як одна із генералізуючих якостей, як результат інтеграції всіх психічних функцій особистості та суб'єктивного сприйняття нею навколишньої дійсності, емоційного ставлення до обов'язку. Відповідальність також визначається як моральна риса людини, як мета виховання та якість, яка концентрує в собі усвідомлений особистістю обов'язок.

Зокрема Ж. Піаже розробив концепцію відповідальної поведінки особистості, в якій на першій стадії виявляється об'єктивна відповідальність, а на вищій – «суб'єктивна». На першій стадії (7–11 років) діти ступінь покарання, тобто міру відповідальності, пов'язують з величиною нанесеного збитку, майже відкидаючи при цьому мотиви, за яких нанесений збиток (це пов'язується з недостатнім життєвим досвідом та відсутністю причинного аналізу). До 12 років у підлітка формується суб'єктивна відповідальність, коли вже враховуються наміри і мотиви, що спонукають суб'єкта до певної лінії поведінки. На основі цього вчений довів, що в індивідуальному розвитку дитина проходить шлях від морального реалізму до автономної

моралі [6, с. 412].

Численні дослідження вчених, які було проведено згідно з концепцією Ж. Піаже, підтверджують, що перехід від об'єктивної до суб'єктивної відповідальності здійснюється поетапно та має загальний характер.

Автори (К. Хелкома, Д. Колберг, Д. Лавінджер, Т. Ліскона та ін.) відзначають, що сформованість внутрішньої відповідальності є головним критерієм оцінки рівня моральної зрілості особистості. Загалом вони підкреслюють, що перш за все суб'єкт має сприймати відповідальність як вчинок, виходячи при цьому із цілей та наслідків для оточуючих, а не з непорушності правил. Крім того, головне – навчити особистість брати на себе відповідальність за негативні наслідки дій, які здійснюються всупереч чиймось вимогам, але імпонують власним переконанням [8, с. 197].

Ф. Хайдегер виділяє стадії відповідальності залежно від вчинку та зовнішніх умов, а саме: генералізовану відповідальність (особистість відповідальна за будь-які наслідки таких дій, в яких вона брала участь або з якими була пов'язана яким-небудь чином); власну відповідальність (індивід відповідальний лише за те, що ним безпосередньо зроблено; при цьому немає різниці між випадковими, навмисними й передбачуваними результатами); диференційовану відповідальність (суб'єкт відповідальний за будь-який передбачуваний результат дії, незалежно від того, був він навмисним чи ні); усвідомлювану відповідальність (особистість відповідає не тільки за свої наміри та наслідки їх реалізації, але й за значення, яке вона надає зовнішнім факторам і які внаслідок цього так чи інакше впливають на результат дії); повну відповідальність (індивід повністю відповідальний за процес, результати та наслідки дій, якими б не були умови їх протікання) [3, с. 220].

Відповідальність досить тісно пов'язана з такою психологічною характеристикою особистості, як самоконтроль. Якщо людина бере відповідальність за події, що відбуваються в її житті на себе, то це є показником внутрішнього інтернального локусу контролю. І навпаки, якщо вона приписує відповідальність за все зовнішнім чинникам (іншим людям, долі, випадку), то це свідчить про властивий їй зовнішній (екстернальний) локус контролю.

Найвищою інстанцією, котра регулює відповідальність особистості, В. Франкл виділяє гуманістичну совість, яка ніби узгоджує всезагальний моральний закон з конкретною ситуацією конкретної людини. Тому головним завданням виховання він вважає шліфування совісті, щоб людині вистачило душевної чуйності почути

вимогу, яка міститься в кожній окремій ситуації. Тим самим, «виховання більше ніж коли-небудь стає вихованням відповідальності» [10, с. 139].

А. Маслоу у своїй теорії самоактуалізації особистості піднімає проблему реалізації талантів і можливостей, яка розглядається ним як «повне використання талантів, здібностей, можливостей», вміння налаштовуватися зі своєю власною природою, чесність і відповідальність за свої вчинки [7, с. 379].

Щодо напрямів розвитку відповідальності, то К. Муздибаєв виділяє такі: від колективної до індивідуальної; від зовнішньої до внутрішньої (усвідомленої, особистісної); перехід відповідальності від ретроспективного плану до перспективного, відповідальність не тільки за минуле, але й за майбутнє; зміну в часі самого суб'єкта відповідальності. За вченим, розвиток відповідальності характеризується зміною її інстанції: від відповідальності перед дорослими до її інтеріоризації, коли совість стає певним регулятором поведінки [5, с. 114-183].

Відповідальна людина, за К. Абульхановою-Славською, знає, що вона робить і передбачає результати власних дій. Їй не потрібно контролювати, вона усвідомлює свою відповідальність й відчуває потребу знайти оптимальні можливості для досягнення цілей, які ставляться перед нею. Відповідальність передбачає впевненість у своїх силах [1, с. 112].

Психологами К. Абульхановою-Славською, І. Бехом, М. Савчином, М. Боришевським доведено, що становлення відповідальності як особистісної риси відбувається за умови формування у молоді прагнення до свободи. Йдеться передовсім про вільні вчинки і дії людини, тобто такі, що не залежать від зовнішніх причин. Відповідно, вчинки, які звершені особистістю, ніби розширюють межі її свободи. Усвідомлення свого життя як вчинку є початком формування себе як вільної й відповідальної особистості. Тому марно існує така філософська істина, згідно з якою неможлива ні особистість без суспільства, ні суспільство без особистості.

Відповідальність, на думку І. Беха, передбачає визнання людиною єдиної активної причетності до соціального й природного світу. Відповідно таке визнання є не стільки результатом оцінки особистості іншими людьми, скільки її власним переконанням, моральним принципом, підсумком самоусвідомлення. Тому людина є не пасивним споглядачем будь-яких соціальних подій. Останні завжди розглядаються нею як учасником. Відповідальна людина має право стверджувати – я відповідаю всім своїм життям, кожний мій акт і переживання є моментом мого життя як відповідальності. Внутрішній

трішній світ відповідальної особистості завжди відкритий для соціальних потреб, пріоритетів, людських цінностей [2, с. 116].

З огляду на це, відповідальність як особистісна основа відповідальної поведінки є смисловим утворенням особистості, своєрідним загальним принципом саморегулювання в межах цілісної сфери мотивів, цілей та засобів життєдіяльності. Відповідальна поведінка спрямована на реалізацію предмета відповідальності (обов'язки, доручення, завдання) та внутрішньо опосередкована особистісним смислом цього предмета й суб'єктивно імперативністю інстанції відповідальності.

Велике значення для розуміння відповідальності як педагогічної категорії має спадщина А. Макаренка. Зокрема, він одним із перших розкриває відповідальність як соціальну якість, яка ґрунтується на відносинах відповідальної залежності, що характеризується її виявленням вихованцями у процесі навчання та познавчальної діяльності. При цьому вчений трактував відповідальність як генералізуючу якість особистості «Це дуже важливо, – писав він, – набагато важливіше всього іншого ... Почуття відповідальності службової, ділової, юридичної є поки що головною спонукою праці та ініціативи» [4, с. 336–512].

Отже, відповідальність у колективі формується на основі чіткого виконання обов'язків, колегіальності, залучення кожного вихованця до виконання та управління різноманітними видами діяльності. Оскільки вона (відповідальність) розвивається як якість особистості лише на основі багаторазового повторення, закріплення й перетворення у потребу, то виникає необхідність у постійному контролі за виконанням обов'язків, що покладає на індивіда колектив. До засобів виховання відповідальності вчений відносив особистий приклад, систему заохочень та стягнень тощо, тобто тих механізмів формування вищезначеної стрижневої якості, які він реалізовував у власному досвіді.

Розвиваючи ідеї А. Макаренка, В. Сухомлинський у своїй педагогічній системі розглядав відповідальність у тісному взаємозв'язку з громадянськістю та совістю. Він трактував її як особисту, персональну проблему. Людина повинна відповідати передовсім перед власною совістю. Така відповідальність характеризує здатність молодих людей самостійно формувати обов'язки, вимагати від себе їх виконання, здійснювати самооцінку та самоконтроль, допомагає значно розширити сферу втручання особистості у навколишній світ і стверджувати ідею «особистої відповідальності за все, створене нашим народом» [9, с. 267].

Незаперечним є те, що соціальна відпові-

дальність формується у процесі діяльності. У Павлівській школі формування майбутнього відповідального громадянина досягалося за допомогою включення вихованців у різноманітні учнівські об'єднання. Кожен учень при цьому брав участь у благоустрої селища, деревонасадженнях, догляді за рослинами, акціях допомоги старшим, немічним. Саме завдяки цьому оцінювалось почуття індивідуальної відповідальності дитини перед ровесниками, іншими людьми.

У структурі відповідальності виділяємо емотивний компонент, що виявляється у потребі ціннісних орієнтацій особистості, здатності до співпереживання, чутливості до чужого болю. Когнітивний компонент характеризується знаннями про відповідальну поведінку та усвідомленням необхідності її прояву у повсякденній діяльності. У практичному компоненті основою є активні дії щодо створення умов для виконання обов'язків, вимог. Він передбачає оволодіння особистістю прийомами саморегуляції, самоконтролю, самопізнання, саморозвитку.

Люди, як відомо, помітно відрізняються тим, чому вони схильні приписувати відповідальність за власні дії. Схильність людини приписувати відповідальність за результати своєї діяльності зовнішнім обставинам або ж, навпаки, власним зусиллям і здібностям психологи називають локалізацію контролю.

Існує два крайніх типи локусу контролю: інтернальний та екстернальний. У першому випадку людина вважає, що всі події, які відбуваються з нею, перш за все, залежать від її особистих якостей (таких, як компетентність, цілеспрямованість, рівень здібностей) та є результатом її власної діяльності. У другому випадку людина впевнена, що успіхи й невдачі є результатом зовнішніх сил (таких, як удача, випадок, вплив інших людей) і від неї не залежать. Будь-яка людина займає певну позицію за шкалою від інтернальності до екстернальності. Рівень суб'єктивного контролю конкретної людини є постійним та визначає її поведінку в будь-яких ситуаціях.

Дослідження засвідчують, що екстернали сильніше піддаються соціальним впливам, ніж інтернали. Одні з перших робіт були присвячені дослідженню зв'язку локусу контролю з реакціями на зовнішній соціальний контроль. Виявилось, що конформна та поступлива поведінка в більшій мірі притаманна людям з екстернальним локусом. Інтернали, на відміну від екстерналів, менш схильні підкорятися тиску інших, опираються, коли відчують, що ними маніпулюють, реагують сильніше, ніж екстернали на втрату особистості свободи. Люди з

інтернальними локусами контролю краще працюють наодинці, ніж під наглядом, для екстерналів навпаки характерна зворотна ситуація.

В дослідженні К. Муздибаєва інтернальність особистості була позитивно пов'язана із відповідальністю, корелювала на високому рівні достовірності із усвідомленням людиною сенсу, цінностей життя. Чим більш переконаним є індивід в тому, що все в житті залежить від його власних зусиль та здібностей – тим легше він знаходить в житті сенс та цілі [5].

Результати дослідження локусу контролю підлітків засвідчують, що 42,4% з них – інтернали. Характерними рисами їх є емоційна стабільність, моральна нормативність, довірливість, сердечність, комунікативність, наполегливість у навчанні, велика сила волі. Вихованці, яким властива така локалізація контролю, більш відповідальні, схильні до самоаналізу, незалежні. Вони впевнені, що кропітка праця більше всього сприяє високій результативності та якості роботи. Їх загальна задоволеність працею зна-

чно вища, ніж у екстерналів.

57,6% підлітків екстернали. Схильність до зовнішньої локалізації контролю у них пов'язана з такими особистісними рисами, як безвідповідальність, невпевненість у своїх силах (здібностях), прагнення знову й знову відкладати здійснення своїх намірів. Їм властива депресивність, тривожність, агресивність, конформізм, авторитарність. Отримані результати засвідчують необхідність проведення цілеспрямованої виховної роботи із вихованцями.

Висновки. Відтак, відповідальність можна окреслити як генералізуючу якість, що характеризує: соціальну типовість особистості, тобто її здатність дотримуватися у своїй поведінці і діяльності загальноприйнятих у даному суспільстві соціальних норм; вміння об'єктивно прогнозувати, проектувати власні дії; адекватно оцінювати себе, здійснювати самооцінку й самоконтроль; активно й соціально значуще виявляти свої індивідуальні здібності; виконувати рольові обов'язки та звітувати за власні дії.

Список використаних джерел

1. Абульханова-Славская К. Стратегия жизни / К. Абульханова-Славская. – М. : Мысль, 1991. – 112 с.
2. Бех І.Д. Від волі до особистості / І.Д. Бех. – К. : Україна-Віта. – 1995. – 220 с.
3. Бех І.Д. Сила переконання. Про моральне виховання школярів / І.Д. Бех // Рад. школа. – 1989. – №3. – С. 55–60.
4. Макаренко А.С. Педагогічна поема / А.С. Макаренко // Твори: в 7-ми т. – К. : Рад. школа, 1953. – Т.1. – 425 с.
5. Муздыбаев К. Психология ответственности / К. Муздыбаев. – Л. : Наука, 1983. – 240 с.
6. Пиаже Ж. Речь и мышление ребенка / Ж. Пиаже. – М. : Учпедгиз, 1932. – 412 с.
7. Райгородский Д.Я. Психология личности: учебник / Д.Я. Райгородский // Хрестоматия., изд-е 2-е, доп. – Самара : Издательский Дом «БАХРАХ». – Т.1. – 1999. – 448 с.
8. Савчин М.В. Психологічні основи розвитку відповідальної поведінки особистості: дис. ... психол. наук./ М.В. Савчин. – К., 1997. – 447 с.
9. Сухомлинський В.О. Вибрані твори в 5 т. / В.О. Сухомлинський. – К. : Рад. школа, 1977. – Т.2. – 639 с.
10. Франкл В. Человек в поисках смысла / В. Франкл. – М. : Прогресс, 1990. – 391 с.

ВИМОГИ

до змісту та оформлення статей для розміщення у збірнику наукових праць “Проблеми освіти”

Статті, які не відповідають цим вимогам, не будуть друкуватися у збірнику

1. На сторінках збірника висвітлюються результати наукових досліджень в галузі педагогіки, застосування психолого-педагогічних розробок у навчально-виховному процесі різних типів навчальних закладів усіх ланок системи освіти.

Статті повинні відповідати вимогам, викладеним у постанові ВАК України від 15.01.2003 р. № 7-05/1.

Обсяг рукопису – не більше 7-12 сторінок.

Заголовок статті має бути коротким і відповідати її змісту.

Рекомендується структурувати статтю за такими розділами: Вступ. Аналіз попередніх досліджень. Мета роботи. Матеріал і результати дослідження. Висновки.

В кінці статті слід розмістити список використаних джерел.

2. Рукопис статті надсилається в одному примірнику, надрукованому з інтервалом 1,5, шрифтом Times New Roman, 14 pt, а також дублюється на електронному носії (CD).

3. До рукопису додаються на окремих аркушах:

- завірена зовнішня рецензія;
- назва статті, прізвище, ім'я, по-батькові автора (авторів), анотація (700-1300 знаків) та ключові слова українською, російською та англійською мовами (все дублюється на елек-

тронному носії);

- рисунки, таблиці з підписами, оформлені відповідно до державних стандартів;
- відомості про автора (авторів): місце роботи, посада, науковий ступінь та звання, домашня та службова адреси, номери домашнього, мобільного та службового телефонів.

4. Таблиці повинні мати назву та порядковий номер. Одночасно використання таблиць і графіків для пояснення одних і тих же положень не рекомендується.

5. Текст статті повинен бути вчитаний, надрукований чітким контрастним шрифтом та підписаний автором (авторами).

6. Окремим файлом надати кольорову фотографію автора (авторів) статті у форматі TIFF – 300 пікс/дюйм.

У правому верхньому кутку першої сторінки розміщуються: ініціали та прізвище автора (авторів), науковий ступінь, вчене звання, повна назва установи, де працює автор (автори), у лівому верхньому куті – УДК.

Запрошуємо до співпраці!

Матеріали до збірника просимо надсилати за адресою: 03035, м. Київ, вул. Митрополита Василя Липківського, 36; тел. (044) 248-19-64

Наукове видання

Проблеми освіти 83

Випуск 83
Частина 2

Редакційна колегія: Ю.М. Коровайченко (в.о. головного редактора) та ін.

Редагування: Н.В. Цибенко
Верстка: Л.В. Шишкіна
Дизайн: М.О. Цендревич

Підписано до друку 01.08.2015 р.
Умов. друк. арк. 10,5
Наклад 300 прим. Зам. № 215

Видавництво «Агроосвіта»
вул. Смілянська, 11
м. Київ
т./ф.: 04577-41-8-01
e-mail: osvitatk@ukr.net

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єкта видавничої справи ДК № 1310

Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України

03035, Київ-35, вул. Митрополита Василя Липківського, 36

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР “НЕМШАЄВЕ”

ВАМ ПОТРІБНА НАВЧАЛЬНО-БЛАНКОВА
ДОКУМЕНТАЦІЯ ЗГІДНО НОВИХ ФОРМ?

МИ ДО ВАШИХ ПОСЛУГ!

**ДЕТАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ
В ІНТЕРНЕТ-МАГАЗИНІ
NMCSHOP.COM.UA**

ВУЛ. ЗАВОДСЬКА, 47 А, ОФ. 1, СМТ. НЕМШАЄВЕ, БОРОДЯНСЬКИЙ Р-Н, КИЇВСЬКА ОБЛ., 07853

ТЕЛ.: (04577) 41-4-36, 41-707

E-MAIL: OSVITATK@UKR.NET, NMCSHOP@UKR.NET,

INTERNET-МАГАЗИН: NMCSHOP.COM.UA, SKYPE: NMCSHOP